

af, at Aktieselskabsformen ingenlunde sikrer mod Bankkrak; de fleste og de største Bankkrak, vi har haft her i Landet, har jo ramt Aktieselskaber. Af private Bankierhuse er der vel ikke andre end det Levinske og D. B. Adlers, som har maattet likvidere; det Levinske Firma blev draget med i Faldet af Aktieselskabet Landmandsbanken; og det er tvivlsomt, om Firmaet D. B. Adler egentlig med Rette blev tvunget over i Likvidation, eller om ikke dette Selskab, hvis det var blevet behandlet paa en mere rimelig Maade, kunde have fortsat. Men hermed er alle de Ulykker, som har ramt private Bankierhuse nævnt; det er kun disse to. Mange Mennesker op søger — og med Rette — den private Bankier, som de kender personligt og mener at kunne have begrundet Tillid til, og vil hellere gøre Forretning med denne end med Aktieselskaber, fordi de der staa overfor en Mand, der med alt, hvad han ejer, hæfter overfor dem, han staa i Forretningsforbindelse med. Efter min Mening har Aktieselskabsformen nu faaet alt for stor Anvendelse. Den oprindelige Form, under hvilken man dannede Aktieselskaber, var vist den, at nogle Mennesker, som forstod sig paa en vis Art Forretninger, men hver for sig ikke havde Midler dertil, slog sig sammen om at drive Forretning i stor Stil, eller at Folk, som havde Tillid til en bestemt Mand, hvem de kendte som særlig forretningskyndig og solid, satte ham i Stand til under Aktieselskabs Form, naar han ønskede det, at drive Forretningen under større Omfang, end han ellers vilde kunne det. Men nu er det gennem Børshandel muligt at skaffe Købere til Aktier i alle mulige Foretagender, hvor de hverken kender Lederne eller Forretningens Beskaffenhed eller ved Besked om noget som helst; de har blot set af Kurslisterne, at disse Forretninger i nogle Aar har givet stort Udbytte af dette Papir; og det er ikke blot Folk, som har Betingelser for at sætte sig ind i de Forretninger, som Aktieselskaber driver, der drister sig til at tage Aktier deri, men det er Enker og faderløse eller ikke forretningskyndige Mennesker, som tager Aktier i Forretningsforetagender, som der skal betydelig Handelskyndighed til for at kunne følge. Paa den Maade er vi kommet ind i Forhold, som meget let medfører uhyre Tab for Folk, hvad vi ogsaa har rigelig Erfaring for. Da jeg i min Ungdom var Sagfører, hvad jeg var indtil 1909, altsaa for en Aarrække siden, betragtedes det mellem Sagførere her i Kø-

benhavn som noget ganske uhørt, hvis en Sagfører anbragte Midler, som han bestyrede for Enker eller unge Mennesker, paa anden Maade end imod fuld solid Pantesikkerhed i fast Ejendom. Saa kom Krigens Dyrtdid, og det førte mange Sagførere ind paa ogsaa at købe Aktier for deres Klienter. De har næsten alle sammen lidt blodige Tab paa dette i de senere Aar; vi bør ikke paa nogen Maade, tror jeg, forcere Aktieselskabsformen yderligere frem. Man maa huske, at man staa ikke overfor nogen enkelt ansvarlig. Gang paa Gang har vi set, at Direktører ved deres Fejlgreb har tilføjet deres Selskaber og Aktionærer uhyre Tab, men selv er gaaet bort fra Selskabet som Mangemillionærer. Hvis det blot var saadan, at Direktøren stod inde overfor Aktieselskabet og var forpligtet overfor Aktionærerne med alt, hvad han ejede, vilde Formen have nogen mere Soliditet end nu. Jeg tror, at som Aktieselskabsformen nu har udviklet sig herhjemme, er der mere Grund til at advare mod den end til at forcere den yderligere frem. Riis-Hansen oplyser i sin Samfundsøkonomi, at der i 1850 kun var 14 Aktieselskaber her i Landet med en samlet Kapital paa 37 Mill. Kr. I 1914 var der 3 600 Selskaber med en samlet Aktiekapital af 916 Mill. Kr.; det var altsaa en mægtig Fremgang. Men saa kom Krigen, og i Krigsaarene fra 1914—22 steg Aktieselskabernes Antal yderligere til 4 962, og deres samlede Kapital steg til 2 380 Mill. Kr. Der er nok Grund til at tænke over dette Forhold og spørge sig selv, om vi maaske ikke nu er kommet for langt ud med Aktieselskabsformen; det er jeg, som sagt, tilbøjelig til at tro, og jeg kan ikke være Tilhænger af, at vi skal give Aktieselskaber Eneret paa at drive Bankvirksomhed. I hvert Fald forekommer det mig at være overordentlig haardt og i Strid med vor Lovgivnings Principper i øvrigt, naar man vil forbyde de nuværende private Bankiers at drive deres Forretning videre efter 3 Aars Forløb fra denne Lovs Ikrafttræden at regne. De har jo deres velerhvervede Næringsrettigheder, og dem skulde man dog tro, at de maatte have Lov til at beholde, saa længe de lever. Jeg kender intet andet Eksempel paa, at man ved Lovgivning fratager Folk deres Erhvervsrettigheder; selv naar man her i Landet gennem en god Ædruelighedslov begrænser Antallet af offentlige Udskænkingssteder, berøver man dog ikke de Mennesker, som en Gang har faaet Borgerskab og Næringsret i den Henseende,